

Uuringu eesmärk oli analüüsida koolilõuna söömist ning õpilaste rahulolu koolilõuna ja selle korraldusega. Samuti sooviti saada ülevaadet õpilaste söömisharjumustest koolis ning kooli- ja koduteele jäävates müügi- ja toitlustuskohtades.

181

Osales **168** kooli
181 õppehoonega.

10 347

Õpilasi **10 347**, sh
3. klassist **3123**
6. klassist **3251**
9. klassist **2858**
12. klassist **1115**

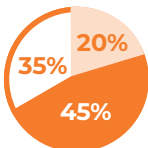

4706

5247

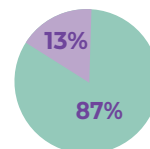
Küsitlusele vastasid õpilased ning iga kooli juhtkonna ja toitlustaja esindaja.

Toitlustas **82** väike-,
36 keskmise suurusega
ja **63** suurtoitlustajat.

Toitlustamise koht

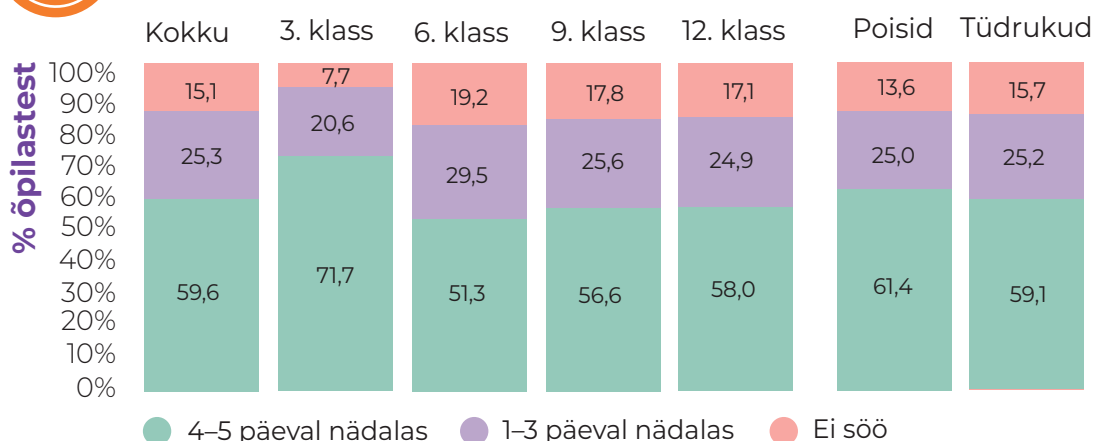
- Samas hoones, kus söödi
- Toit toodi kohale termostes

Väiketoitlustaja on KOV või kooli palgal olevad kokad. Keskmise suurusega toitlustaja on toitlustusettevõtte, v.a suurtoitlustajad (Baltic Restaurants Estonia AS, Koolitoitlustuse OÜ, Orfeum OÜ, P. Dussmann Eesti OÜ ja Tuleleek AS).

KUI PALJU ÕPILASI SÕI KOOLILÕUNAT

3. klassi õpilaste seas oli oluliselt rohkem õpilasi, kes sõid koolilõunat 4–5 päeval nädalas, ja oluliselt vähem neid, kes koolilõunat üldse ei söönud.

Nende seas, kes sõid hommikusööki 4–5 päeval nädalas, oli rohkem neid, kes sõid ka koolilõunat 4–5 päeval nädalas.

KOOLILÕUNA MITTESÖÖMISE PEAMISED PÕHJUSED

Vastasid vaid need, kes **Ei söö koolilõunat** (valida sai mitu põhjust).

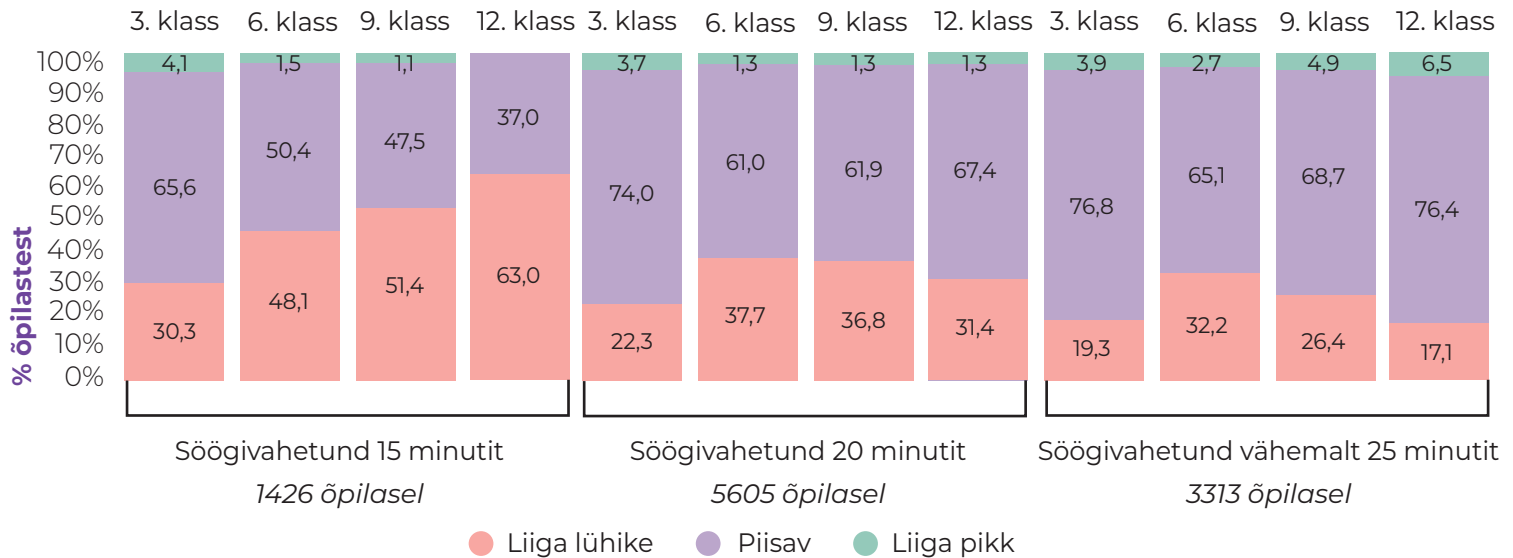
Põhjus	Kokku	3. klass	6. klass	9. klass	12. klass
Toit ei ole maitsev	63,2	48,3	69,8	63,6	59,7
Koolilõuna on teise maitsega kui kodus	43,2	45,8	47,7	37,4	40,8
Ei soovi süüa teiste inimeste juuresolekul	21,4	10,4	18,6	29,5	22,5
Koolilõuna on tihti jahtunud	18,6	19,6	22,2	16,5	11,0
Koolisöökla on kole või külm, lõhnab halvasti	16,8	13,8	17,8	17,1	16,8
Olen dieedil	12,5	7,9	9,3	17,1	16,2
Kuna mu sõbrad ei käi, siis mina ka ei käi	12,0	7,9	13,1	11,8	13,6
Koolisöökla töötajad ei meeldi	12,0	7,5	16,2	11,0	6,3
Söögivahetund on minu jaoks ebasobiva pikkusega	10,5	8,3	9,0	12,4	13,1
Söögivahetund on minu jaoks ebasobival ajal	9,1	9,6	9,1	9,1	8,9
Puudub sobiv toiduvalik, mis lähtub minu tervisest	7,7	9,2	6,1	7,3	12,6
Ei saa menüüst aru, info on puudulik	5,2	6,3	5,0	5,7	3,1
Taimetoitude valik ei ole piisav	5,1	5,0	3,7	6,5	6,3
Veendumuslikud või usulised põhjused	4,8	2,5	5,9	4,3	5,2
Muud põhjused	6,3	5,0	8,8	4,7	3,7

% õpilastest, kes ei söö koolilõunat

Põhjused „**Ei soovi süüa teiste inimeste juuresolekul**“ ja „**Olen dieedil**“ olid levinud pigem tüdrukute ja 9., 12. klassi õpilaste seas ning „**Koolilõuna on tihti jahtunud**“ pigem poiste ja 3. ja 6. klassi õpilaste seas.

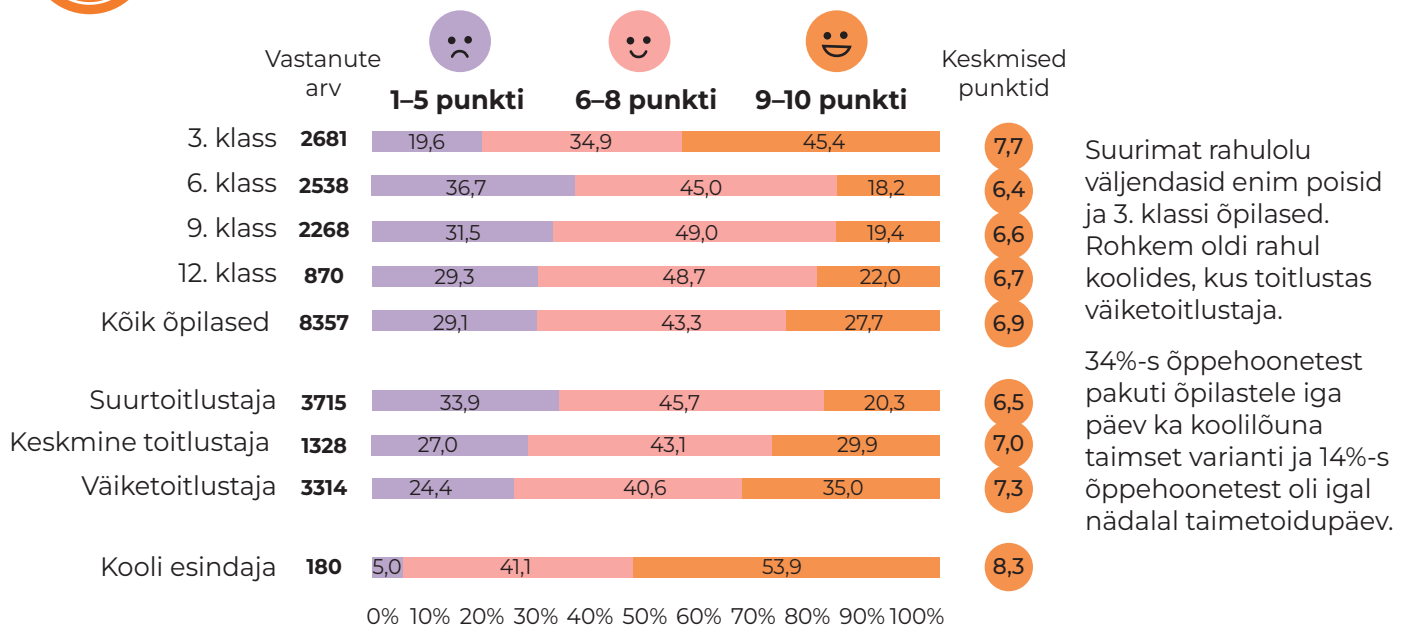
ÕPILASTE HINNANG SÖÖGIVAHETUNNI PIKKUSELE OLENEVALT SELLE KESTUSEST

Mida vanemad olid õpilased, seda harvemini pidasid nad 15 minuti pikkust söögivahetundi piisavaks. Samas pidas 12. klasside puhul söögivahetunni pikkust liiga lühikeseks vaid 13% ja piisavaks 84% toitlustajatest. Kui söögivahetund kestis 20 minutit või rohkem, pidas enam õpilasi selle pikkust piisavaks.

ÜLDINE RAHULOLU KOOLILÕUNA JA SELLE PAKKUMISEGA

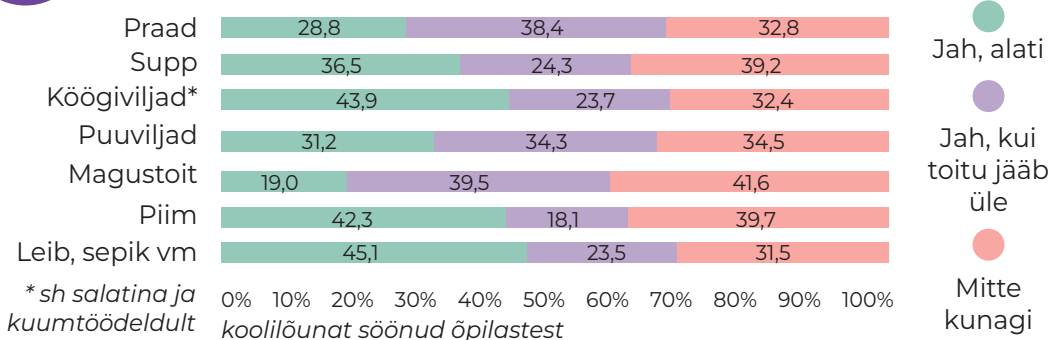

Suurimat rahulolu väljendasid enim poisid ja 3. klassi õpilased. Rohkem oldi rahul koolides, kus toitlustas väiketoitlustaja.

34%-s õppehoonetest pakuti õpilastele iga päev ka koolilõuna taimset varianti ja 14%-s õppehoonetest oli igal nädalal taimetoidupäev.

MILLISEID TOITE OLI ÕPILASTEL VÕIMALIK JUURDE VÕTTA

Teiste maakondadega võrreldes said endi sõnul kõige enam alati erinevaid toite juurde võtta Saaremaa õpilased. Paljusid toite sai juurde võtta ka suur hulk Jõgeva- ja Hiiumaa õpilasi.

PEAMISED TAKISTUSED KOOLITOITLUSTUSE PARANDAMISEL KOOLI ESINDAJATE HINNANGUL (VALIDA SAI MITU VASTUST)

Ebapiisavad rahalised vahendid (*investeeringud*)
söökla töö ja toitlustamise parandamiseks

Riigi vähene huvi vajalike arengute vastu või teadlikkus neist

Söökla/toitlustusfirma töötajatest tulenevad põhjused
(*nt huvi puudumine vajalike arengute vastu, töötajate vähesed teadmised, madalad palgad, kvalifitseeritud personali vähesus*)

Söökla halvad keskkonnatingimused (*ruumid, seadmed, inventar*)

KOV vähene huvi vajalike arengute vastu või teadlikkus neist

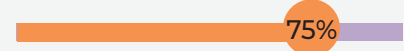

Ei olnud üldse takistusi

KUIDAS MUUTA TOITLUSTAMINE KOOLIDES PAREMAKS – TOITLUSTAJATE ARVAMUSED (VALIDA SAI MITU VASTUST)

Rahalised vahendid tooraine hankimiseks peaksid
olema suuremad

Koolitoitlustamist toetavate programmide
(nt koolikava toetus vm) maht peaks olema suurem

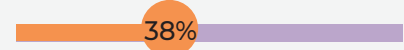
Köögipersonali palgad võiksid olla suuremad

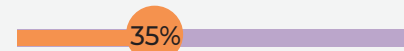
Riigi huvi ja koostöö koolitoitlustuse korraldamisel
peaks olema suurem

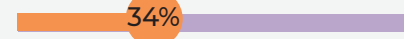
Toitlustamist reguleeriv 2008. aasta määrus vajab
kaasajastamist

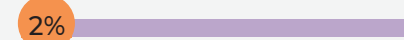
KOV huvi ja koostöö koolitoitlustuse korraldamisel
peaks olema suurem

Köögiseadmed ja inventar vajavad kaasajastamist

Kõik väga hästi ja muutusi ei ole vaja

KOOLILÕUNA OLULISUS ÕPILASTE TOITUMISHARJUMUSTE KUJUNDAMISEL

Kooli esindajate hinnangul

Toitlustajate hinnangul

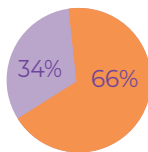
Ebaoluline 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Väga oluline

Müügikoht õppehoonetes

76/181

Müügikoht oli olemas **42%**-s uuringus osalenud õppehoonetest.

66%-l uuringus osalenud koolide **kõikidest õpilastest** oli seega võimalus osta kooli territooriumil asuvast müügi- kohast süüa või juua.

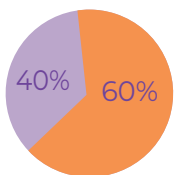
Uuringus osalenud Hiiumaa ja Põlvamaa koolides **müügikohti ei olnud**. Läänemaal oli müügikoht peamiselt koolides, kus õppisid 12. klasside õpilased.

Selliste õppehoonete puhul, milles oli müügikoht, ütles **59%** kooli esindajatest, et lähtutakse kas täielikult või osaliselt koolipuhvetite juhendist. Neli kooli esindajat ei olnud juhendist teadlikud.

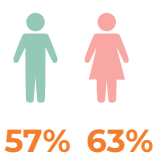
Kooli esindajatest pidas sortimenti müügi kohas täiesti sobivaks **36%** ja osaliselt sobivaks **49%**. Koolide esindajate sõnul on valikus:

- liiga vähe tervist toetavaid valikuid **30%**
- liiga vähe erinevaid köögi- ja puuvilju **25%**
- liiga palju maiustusi, näkse, jäätist, saiakesi-pirukaid jne **22%**
- liiga palju suhkrurikkaid (karastus)jooke **16%**

16% koolide esindajatest ei osanud oma kooli müügi koha sortimenti kommenteerida.

Kui kooli territooriumil oli müügikoht, ostis uuringus osalenud õpilastest sealt süüa või juua **60%**, sh

Tüdrukute hulgas oli ostjaid oluliselt enam kui poiste seas.

6. klassi õpilaste hulgas oli ostjaid oluliselt enam kui teiste klasside õpilaste seas:

- 66%** 6. klassi õpilastest
- 62%** 3. klassi õpilastest
- 54%** 9. klassi õpilastest
- 54%** 12. klassi õpilastest

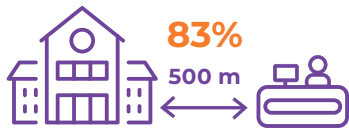
MIKS ÕPILASED OSTSID SÜÜA VÕI JUUA KOOLI MÜÜGIKOHAST

Põhjus	3. klass	6. klass	9. klass	12. klass	Poisid	Tüdrukud
Päev on pikk ja mul läheb koolipäeva jooksul kõht tühjaks	55,7	61,8	61,7	64,3	52,4	67,0
Maakondadest enim: Pärnumaa, Järvamaa, Raplamaa, Valgamaa						
Lihtsalt tahan midagi näksida	43,8	46,9	40,0	40,5	47,1	40,5
Maakondadest enim: Jõgevamaa, Lääne-Virumaa, Järvamaa						
Mul läheb enne söögivahetundi kõht tühjaks	26,3	32,6	41,1	42,0	34,3	33,8
Maakondadest enim: Valgamaa, Jõgevamaa, Ida-Virumaa						
Ostan kohvi selleks, et ennast ärksamana tunda	6,8	6,0	10,9	25,3	10,9	8,8
Maakondadest enim: Läänemaa, Ida-Virumaa, Lääne-Virumaa						
Teised ka ostavad	14,3	8,7	8,4	...*	11,1	8,1
Maakondadest enim: Raplamaa, Ida-Virumaa, Tartumaa						
Muud põhjused	9,5	10,5	7,2	7,5	9,0	9,0
Maakondadest enim: Viljandimaa, Saaremaa, Võrumaa						
% kõikidest uuringus osalenud õpilastest, kelle koolis oli müügikoht						

* Liiga vähe vastanuid, et tulemusi esitada

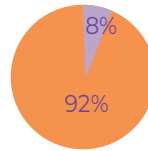
ÕPPEHOONE VAHETUS LÄHEDES (500 M RAADIUSES) ASUV MÜÜGIKOHT, KUST LAPSED SAAKSID OSTA TOITU

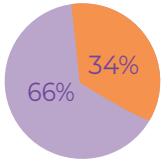
83%

500 m

Müügikoht oli olemas **83%** uuringus osalenud õppehoone läheduses, sh **kolmandiku** õppehoonete läheduses mitu müügikohta.

Uuringus osalenud õppehoonetes õppinud **õpilastest kokku** õppis **92%** sellises õppehoones, mille läheduses oli võimalik osta süüa või juua.

Vahetundide ajal ostis õppehoone lähedal asuvast müügikohast **34%** uuringus osalenud õpilastest, sh

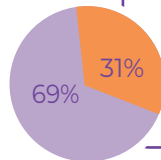

● Ostsid ● Ei ostnud

Järva-, Rapla- ja Saaremaal oli ostmise võimalus kõikide õppehoonete läheduses.

Kui kooli lähiümbruses müügikoht puudus, siis **92%** uuringus osalenud õpilastest ei käinud vahetunni ajal üldse koolist väljas süüa-juua ostmas või tegi seda vaid paar korda kuus.

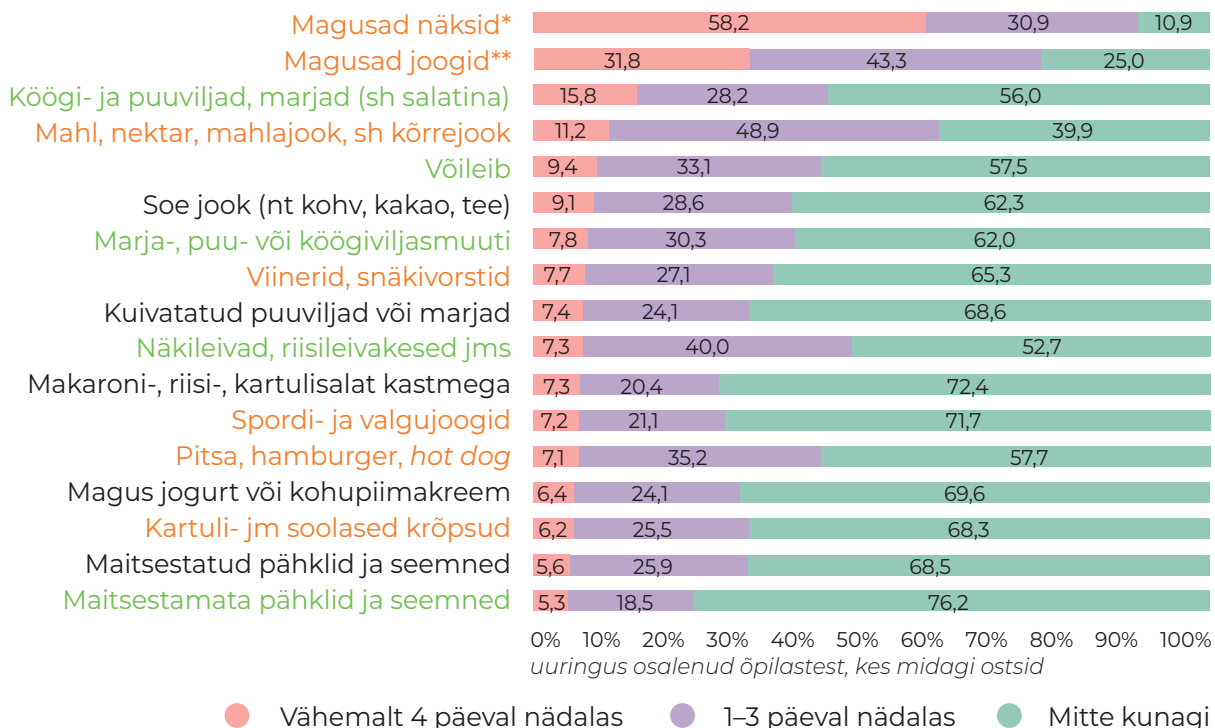
Õpilased, kelle kooli lähiümbruses müügikoht puudus, ostsid süüa ja juua oluliselt vähem ka teel kooli ja koju, kui võrrelda õpilastega, kelle kooli ümbruses oli müügikoht (ei osta teel kooli 89% vs. 80%, ei osta teel koju 75% vs. 60%).

Nende seas, kes sõid 4–5 päeval nädalas hommikusööki, oli enam neid, kes kogu koolipäeva jooksul koolis või teel kooli-koju süüa või juua ei ostnud (**69%**).

MILLISEID TOITE OSTETI VAHETUNNI AJAL, KODU- VÕI KOOLITEEL KOOLINÄDALA JOOKSUL

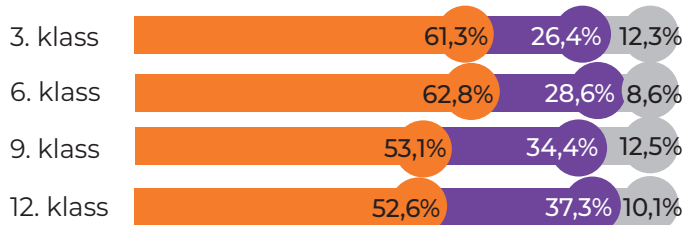
* **Magusad näksid** – midagi alljärgnevatest: kommid, šokolaad jm maiustused; müsli-, päHKli- jne batoonid; saiakesed, pirukad; küpsised-vahvlid; kohuke; jäätis.

** **Magusad joogid** – midagi alljärgnevatest: karastusjoogid, kali, jäätis; vitamiinidega rikastatud vesi; energijook vms.

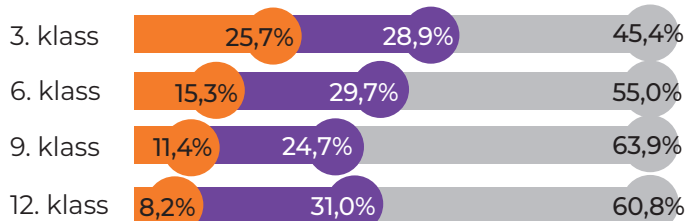

Magusate näkside, jookide ning köögi- ja puuviljade ostmine vahetunni ajal, kodu- või kooliteel koolinädala jooksul – olulised erinevused soo ja klasside kaupa

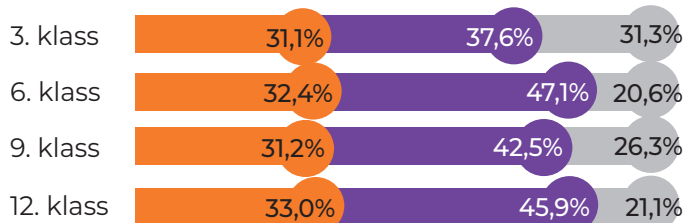
Vähemalt neljal päeval nädalas ostsid **maiustusi** kõige sagedamini 3. ja 6. klassi õpilased võrreldes 9. ja 12. klassi õpilastega. Mitte kunagi maiustusi ostnuid oli kõige vähem 6. klassi õpilaste seas võrreldes 3. ja 9. klassi õpilastega.

3. klassi õpilaste seas oli võrreldes 6., 9. ja 12. klassi õpilastega enam neid, kes ostsid **köögivilju** vähemalt 4 päeval nädalas. 9. ja 12. klassi õpilaste seas oli võrreldes 3. ja 6. klassi õpilastega enam neid, kes ei ostnud kunagi köögivilju.

3. klassi õpilaste seas oli võrreldes 6., 9. ja 12. klassi õpilastega enam neid, kes ei ostnud kunagi **magusaid jooke**.

Tüdrukute seas oli poistega võrreldes enam neid, kes ostsid maiustusi vähemalt 4 päeval nädalas, kuid vähem neid, kes ei teinud seda kunagi.

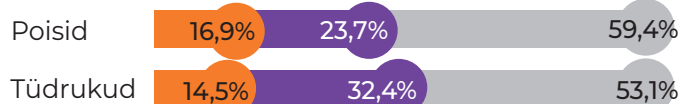

Poiste seas oli tüdrukutest enam nii neid, kes ostsid magusaid jooke ja köögivilju vähemalt 4 päeval nädalas, kui ka neid, kes ei ostnud köögivilju mitte kunagi.

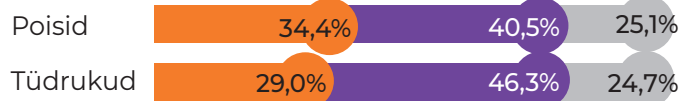
Maiustused

Köögiviljad

Magusad joogid

- Ostsid vähemalt 4 päeval nädalas
- Ostsid harvemini kui 4 päeval nädalas
- Ei ostnud üldse

Nende seas, kes sõid koolilõunat 4–5 päeval nädalas, oli kõige vähem neid, kes ostsid koolis asuvast müügikohast süüa või juua 4–5 päeval nädalas (7% õpilastest, kelle koolis oli olemas müügikoht).

Kui koolis ei olnud müügikohta, siis oli rohkem ka õpilasi, kes ei ostnud vahetunni ajal kooli ümbruses asuvast müügikohast süüa või juua (68% vs. 64%).

Õpilased, kelle koolis ei olnud müügikohta, ostsid süüa ja juua oluliselt vähem ka teel kooli ja koju, kui võrrelda õpilastega, kelle koolis oli müügikoht (ei ostnud teel kooli 84% vs. 79%, ei ostnud teel koju 61% vs. 56%).

Nende seas, kes sõid koolilõunat 4–5 päeval nädalas, oli kõige vähem neid, kes ostsid väljaspool kooli asuvast müügikohast (29%, sh 4–5 päeval nädalas 3%), ja kõige enam neid, kes seda üldse ei teinud (71%).

Nende seas, kes üldse ei söönud koolilõunat, oli enim neid, kes ostsid väljaspool kooli asuvast müügikohast süüa või juua 4–5 päeval nädalas (11%).

Mida hiljem oli söögivahetund, seda enam käidi vahetundide ajal kooli lähedal asuvast müügikohast ostmas (liiga hilja 26% vs. õigel ajal 22% ja liiga vara 22%).

